

การคุ้มครองลูกจ้าง : กรณีนายจ้างประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ



นางสาวรพีพร อารีเลิศรัตน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2549

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

PROTECTION EMPLOYEE : IN CASE OF EMPLOYER CONFRONT ECONOMIC PROBLEM

Miss Rapeeporn Areelertrat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws Program in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2006

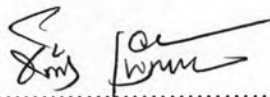
Copyright of Chulalongkorn University

492038

หัวข้อวิทยานิพนธ์  
โดย  
สาขาวิชา  
อาจารย์ที่ปรึกษา

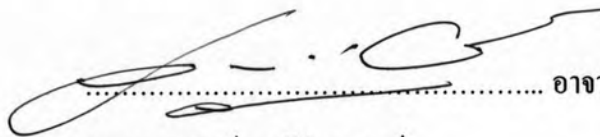
การคุ้มครองลูกจ้าง : กรณีนายจ้างประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ  
นางสาวรพีพร อารีเลิศรัตน์  
นิติศาสตร์  
ศาสตราจารย์สุดาศิริ วรวงศ์

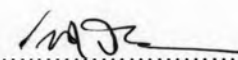
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง  
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทนิติศาสตรบัณฑิต

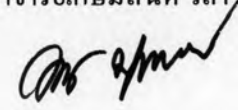
  
..... คณบดีคณะนิติศาสตร์  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธิดิพันธุ์ เชื้อบุญชัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

  
..... ประธานกรรมการ  
(ศาสตราจารย์ ดร.ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล)

  
..... อาจารย์ที่ปรึกษา  
(ศาสตราจารย์สุดาศิริ วรวงศ์)

  
..... กรรมการ  
(ศาสตราจารย์เกษมสันต์ วิลาวรรณ)

  
..... กรรมการ  
(อาจารย์มนูญ ปุญญกริษากร)

รพีพร อารีเลิศรัตน์ : การคุ้มครองลูกจ้าง : กรณีนายจ้างประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ.  
(PROTECTION EMPLOYEE : IN CASE OF EMPLOYER CONFRONT ECONOMIC  
PROBLEM) อ.ที่ปรึกษา : ศ.สุคาศิริ วรวงศ์, 166 หน้า.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการเลิกจ้างที่เกิดขึ้นกับลูกจ้าง กรณีนายจ้างประสบปัญหาทางเศรษฐกิจว่า เมื่อนายจ้างประสบปัญหาทางเศรษฐกิจจะเลิกจ้างลูกจ้าง กฎหมายแรงงานที่ใช้อยู่ในปัจจุบันสามารถคุ้มครองลูกจ้างได้มากน้อยเพียงใด และศึกษาค้นคว้ากฎหมายแรงงานของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองลูกจ้างให้มิงานทำ กรณีนายจ้างประสบปัญหาทางเศรษฐกิจเพื่อหามาตรการและเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองลูกจ้างให้มิงานทำ เพื่อปรับปรุงกฎหมายแรงงานต่อไป

จากการศึกษาพบว่า เมื่อนายจ้างประสบปัญหาทางเศรษฐกิจจนไม่อาจดำเนินกิจการต่อไปได้ การเลิกจ้างเป็นการดำเนินการที่จำเป็นต้องทำ แต่มีนายจ้างบางส่วนที่อาศัยเหตุผลเกี่ยวกับปัญหาทางเศรษฐกิจเลิกจ้างลูกจ้างทั้งๆที่ความจริง นายจ้างไม่ได้ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจจริง ที่นายจ้างกระทำเช่นนี้ได้เพราะกฎหมายแรงงานของประเทศไทยที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันยังไม่มีกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันหรือหลีกเลี่ยงปัญหาการเลิกจ้างอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อนายจ้างประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ โดยกฎหมายแรงงานดังกล่าวมุ่งคุ้มครองลูกจ้างหลังจากการเลิกจ้างเท่านั้น เช่น การจ่ายค่าชดเชย การจ่ายสินจ้างแทนการบอกกล่าวล่วงหน้า การจ่ายค่าจ้างสำหรับวันหยุดพักผ่อนประจำปีในปีที่เลิกจ้าง เป็นต้น แต่ไม่มีการบัญญัติกฎหมายคุ้มครองลูกจ้างก่อนการเลิกจ้าง ทำให้นายจ้างอ้างปัญหาทางเศรษฐกิจเลิกจ้างลูกจ้างได้โดยง่าย เพราะไม่มีการกำหนดให้นายจ้างปรึกษารือกับลูกจ้างหรือตัวแทนลูกจ้างก่อนการเลิกกิจการ ไม่มีการกำหนดให้นายจ้างต้องขออนุญาตเลิกจ้างจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งไม่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าตรวจสอบเหตุผลในการเลิกจ้างลูกจ้างว่า เป็นดั่งที่นายจ้างอ้างจริงหรือไม่ เพียงใด และไม่มีกำหนดมาตรฐานการคัดเลือกลูกจ้างที่ถูกเลิกจ้างไว้

ดังนั้น ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองลูกจ้างให้มิงานทำ กรณีนายจ้างประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ โดยกำหนดให้นายจ้างต้องขออนุญาตเลิกจ้างต่อพนักงานตรวจแรงงานและให้พนักงานตรวจแรงงานมีอำนาจในการตรวจสอบปัญหาทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นภายในสถานประกอบการของนายจ้างและมีอำนาจอนุญาตให้นายจ้างเลิกจ้างลูกจ้างได้ กำหนดมาตรการก่อนการเลิกจ้างหรือมาตรการชดเชยหรือลดการเลิกจ้าง โดยให้รัฐเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือนายจ้าง เพื่อให้นายจ้างคงสภาพการจ้างงานไว้ และกำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกลูกจ้างที่ถูกเลิกจ้าง เพื่อให้เกิดการคุ้มครองที่เหมาะสมและเป็นธรรมแก่ลูกจ้างต่อไป

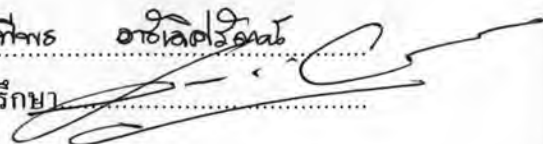
สาขาวิชานิติศาสตร์.....

ปีการศึกษา 2549.....

ลายมือชื่อนิติศ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

รพีพร อารีเลิศรัตน์



# #4686298634 : MAJOR LAWS

KEY WORD: PROTECTION EMPLOYEE / ECONOMIC PROBLEM / LABOR LAW

RAPEEPORN AREELERTRAT : PROTECTION EMPLOYEE : IN CASE OF EMPLOYER CONFRONT ECONOMIC PROBLEM.THESIS ADVISOR : PROF.SUDASIRI WASAWONG, 166 pp.

The major objective of this thesis is to study employees' seriously critical problems arising from being dismissed in the case of employers confront the economic difficulties (an economic dismissal). The study will point that how Thai labor law can protect the employees when they are dismissed with the economic reasons, by researching and analyzing some eminent foreign labor laws that provide the measures about the employee protection due to an economic dismissal so as to determine the suitable measures and give any suggestion for amending Thai labor law.

The result of the study indicates that when employers face with such an economic difficulties that they cannot conduct their business anymore, they must indispensably decide to dismiss their employees. Nevertheless, in our country, some of the employers, in spite of not facing the economic problems, can dismiss their employees by using the shortcoming of Labor Law that does not provide the suitable legal measures for protecting and avoiding the unfair dismissal problems; especially the problem of the economic dismissal in that Thai Labor Protection Act, 1998 provides only the measures that protect an employee after the employment has been terminated, such as the compensation payment the payment of the employment monies in lieu of notice, but not providing the provisions that can protect an employee before dismissal, namely there are no provisions providing that an employer must have a discussion with each of employees concerned or with employees' delegate and an employer must be allowed for terminating the employment by the public authorities as well as the provision about the power of the authorities to examine any reason of employers to dismiss their employees. This shortcoming of the Act is the cause of easily terminating the employment with raising the economic problem by some employers.

According to the reason mentioned above, I strongly suggest that , for the purpose of the employee protection, Labor Protection Act B.E. 1998(2541) and Labor Relations Act B.E. 1975(2518) should be amended in the issues surrounding the employee protection in the case of the employers confront the economic problems by drafting the provisions that

(1) provide that the dismissal of an employer must be allowed by the public authorities who have the power to examine the economic problems of the concerned business.

(2) determine the measures that protect employees before dismissal or the ones that remove or decrease the termination of the employment by increasing the roles of the government on assisting the employers confronting economic problems to be able to properly conduct their business instead of choosing to dismiss their employees, and

(3) determine the measures as to selecting the dismissed employee.

Field of study Laws.....

Student's signature.....

Academic year 2006.....

Advisor's signature.....

## กิตติกรรมประกาศ

ในการศึกษาวิจัยงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์สุดาศิริ วสวงค์ เป็นอย่างสูงที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา โดยตลอดเวลาที่ท่านได้กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ แนวทางการเขียน ตลอดจนให้ความสนใจคิดเห็นต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยอย่างยิ่ง จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล ที่กรุณาเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์เกษมสันต์ วัฒวรรณ และอาจารย์มัญญู ปุณฺณกริยากร ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รวมทั้งได้ให้ความสนใจอันเป็นประโยชน์หลายประการแก่ผู้วิจัย นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ เจ้าหน้าที่กระทรวงแรงงานที่อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ และวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จลุล่วงไม่ได้ หากไม่ได้รับความสนับสนุนและกำลังใจจาก ครอบครัวญาติ เพื่อนสนิท เพื่อนร่วมงานที่การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคของผู้วิจัยทุกคน โดยเฉพาะคุณพ่อรุ่งโรจน์ จักรชัยรุ่งเรือง คุณแม่จินตนันท์ จันทรสิริวุฒิ นางสาวพิพรธ อารีเลิศรัตน์ นายวัฒนพงศ์ อารีเลิศรัตน์ นายวัฒนยุทธ อารีเลิศรัตน์ นางสาวพาขวัญ บุรพา นางสาวภัทรดาสิน เย็นมันคง นางสาวปิยฉัตร เวชโช นางสาวกิ่งสุคนธ์ บุตรท้วม นายสุภชัย จิตจำรูญ นางสาวฉวีภา นิตยาพร และนางสาวธีรดา โสমনันทน์ที่คอยถามไถ่ความคืบหน้าของการทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์เสมอมา และนายเกียรติพล ดันติกุล ผู้แปลบทคัดย่อภาษาอังกฤษให้แก่ผู้วิจัย

คุณค่าและความดีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ครอบครัวของผู้วิจัย โดยเฉพาะคุณพ่อรุ่งโรจน์ จักรชัยรุ่งเรืองและคุณแม่จินตนันท์ จันทรสิริวุฒิ ที่ได้อบรมเลี้ยงดู ให้การศึกษา ให้กำลังใจ และสนับสนุนผู้วิจัยในทุกๆ ด้านอย่างสม่ำเสมอตลอดมา และขอมอบแด่บูรพาจารย์ทุกๆ ท่านที่ได้ให้วิชาความรู้และสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้วิจัย รวมทั้งผู้มีพระคุณทุกๆ ท่าน หากวิทยานิพนธ์ของผู้วิจัยมีความบกพร่องประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว และกราบขออภัยในความบกพร่องทั้งหลายมา ณ โอกาสนี้

## สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 : บทนำ.....	1
1.    ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2.    วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย.....	2
3.    สมมติฐานของการศึกษาวิจัย.....	2
4.    ขอบเขตการศึกษาวิจัย.....	3
5.    วิธีการศึกษาวิจัย.....	3
6.    ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย.....	3
บทที่ 2 : ปัญหาทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อลูกจ้าง.....	4
1.    ปัญหาทางเศรษฐกิจของนายจ้าง.....	4
1.1 ปัญหาที่เกิดขึ้นภายนอกกิจการหรือปัญหาที่เกิดจากผลกระทบทางเศรษฐกิจ ของประเทศ.....	4
1.2 ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในกิจการ.....	13
2.    ผลกระทบเมื่อเกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ.....	16
2.1 ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับนายจ้าง.....	16
2.2 ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับลูกจ้าง.....	16
3.    การให้ความคุ้มครองลูกจ้างตามกฎหมายไทยในปัจจุบัน.....	20
3.1 การให้ความคุ้มครองตามกฎหมาย.....	21
3.1.1 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.....	21
3.1.2 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541.....	23
3.1.3 พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518.....	33
3.1.4 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522..	41

3.1.5	พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533.....	41
3.2	ปัญหาที่เกิดขึ้นจากบทบัญญัติของกฎหมาย.....	44
3.2.1	ปัญหาก่อนการเลิกจ้าง.....	44
3.2.2	ปัญหาหลังการเลิกจ้าง.....	48
บทที่ 3	: มาตรการในการคุ้มครองลูกจ้างเพื่อการมีงานทำตามกฎหมายต่างประเทศ.....	49
1.	หลักการตามอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 158 และข้อแนะ ฉบับที่ 166 ว่าด้วยการเลิกจ้างโดยนายจ้างเป็นฝ่ายริเริ่ม.....	49
2.	หลักการตามข้อแนะองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 119 ว่าด้วยการสิ้นสุดการจ้างโดยฝ่ายนายจ้างเป็นผู้บอกเลิกจ้าง ค.ศ. 1963.....	54
3.	หลักการตามอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 168 ว่าด้วยการส่งเสริมการจ้างงานและการคุ้มครองการว่างงาน ค.ศ. 1988.....	56
4.	หลักการตามอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 173 ว่าด้วย การคุ้มครองการเรียกร้องสิทธิของลูกจ้างกรณีนายจ้างล้มละลาย ค.ศ. 1992.....	58
5.	กฎหมายและแนวปฏิบัติในประเทศเกาหลี : กฎหมายประกันการจ้างงาน ของประเทศเกาหลี.....	60
5.1	ความเป็นมาของกฎหมาย.....	60
5.2	แนวคิดของกฎหมาย.....	61
5.3	เนื้อหาของกฎหมาย.....	62
5.3.1	กิจกรรมสร้างเสถียรภาพในการจ้างงาน.....	62
5.3.1.1	การให้ความช่วยเหลือในการปรับการจ้าง.....	62
5.3.1.2	เงินช่วยเหลือในการกระตุ้นการจ้างงานในภูมิภาค.....	67
5.3.1.3	ความช่วยเหลือในการอำนวยความสะดวกใน การส่งเสริมการจ้างงาน.....	68
5.3.1.4	ข้อมูลตลาดแรงงานและบริการจัดหางาน.....	71
5.3.2	กิจกรรมสำหรับการพัฒนาความสามารถทางอาชีพ .....	72
5.3.2.1	การให้ความช่วยเหลือนายจ้าง.....	72
5.3.2.2	การให้ความช่วยเหลือลูกจ้าง.....	73
5.3.2.3	การให้ความช่วยเหลือสำหรับการฝึกอบรมผู้ว่างงาน.....	74



5.3.3	ประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงาน.....	75
5.3.3.1	ประโยชน์ทดแทนในการหางานทำเป็นเงินที่ ให้แก่ผู้ประกันตนในระหว่างที่ว่างงาน.....	75
5.3.3.2	เงินช่วยเหลือเพื่อสนับสนุนการจ้างงาน .....	82
5.4	ขอบเขตของการให้ความคุ้มครองตามกฎหมาย.....	84
5.5	อัตราเงินสมทบ.....	86
6.	กฎหมายและแนวปฏิบัติในประเทศญี่ปุ่น: กฎหมายประกันการจ้างงาน ของประเทศญี่ปุ่น .....	87
6.1	ความเป็นมาของกฎหมาย.....	87
6.2	แนวคิดของกฎหมาย.....	87
6.3	เนื้อหาของกฎหมาย.....	87
6.3.1	สิทธิที่ผู้ว่างงานจะได้รับ.....	88
6.3.1.1	สิทธิประโยชน์ของผู้ว่างงาน.....	88
6.3.1.2	สิทธิประโยชน์ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมให้มี การจ้างงานหรือส่งเสริมการมีงานทำ.....	89
6.3.1.3	สิทธิประโยชน์ที่เกี่ยวกับการฝึกอบรม.....	92
6.3.1.4	สิทธิประโยชน์ที่เกี่ยวกับการจ้างงานต่อเนื่อง.....	93
6.3.2	การให้บริการ.....	94
6.3.2.1	การให้บริการเพื่อความมั่นคงในการทำงาน.....	94
6.3.2.2	การให้บริการเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.....	97
6.3.2.3	การให้บริการเพื่อช่วยเหลือสวัสดิการของลูกจ้าง.....	98
7.	กฎหมายและแนวปฏิบัติในประเทศเยอรมัน.....	99
บทที่ 4	: มาตรการเพื่อการมีงานทำ.....	101
1.	มาตรการเพื่อการมีงานทำ กรณีนายจ้างประสบปัญหาทางเศรษฐกิจของต่างประเทศกับ กฎหมายแรงงานของประเทศไทย.....	101
2.	วิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองลูกจ้าง กรณีนายจ้าง ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจของประเทศไทย.....	127

บทที่ 5 : บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	142
1. บทสรุป.....	142
2. ข้อเสนอแนะ.....	150
รายการอ้างอิง.....	157
บรรณานุกรม.....	161
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	166